

цільових заходів мобільні радіотехнічні та спеціальні засоби, інші предмети екіпіровки нарядів [4].

Підсумовуючи викладене вище, можемо стверджувати, що покращання взаємовідносин міліції з громадськими формуваннями органів місцевого самоврядування вже саме по собі є соціальною цінністю і необхідною умовою довіри громадян до влади взагалі. У зв'язку з активізацією роботи по виконанню Указу Президента «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності органів внутрішніх справ та громадських формувань з охорони громадського порядку» постають завдання належного правового навчання членів громадських формувань як першочергового, так і систематичного. Допомога громадським формуванням у цьому аспекті, на нашу думку, повинна полягати в організації проведення працівниками міліції занять, забезпеченні необхідною юридичною літературою, наданні практичних консультацій, розробці облікової та робочої документації. Цю роботу з населенням та громадськими формуваннями мають організовувати насамперед працівники підрозділів по роботі з населенням та громадськими формуваннями спільно з дільничними інспекторами міліції. Головною особливістю громадських формувань є профілактична, попереджувальна спрямованість їхньої роботи. Вважаємо, що подальший стан ефективності діяльності громадських формувань у боротьбі із правопорушеннями значною мірою залежатиме від своєчасного і ділового надання допомоги та уваги з боку органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, органів внутрішніх справ, адже самотужки громадські формування не зможуть повною мірою вирішувати завдання, що стоять перед ними.

Список використаних джерел:

1. Положення про громадські пункти охорони порядку //Відомості Верховної Ради УРСР. 1980. № 32. Ст.597.
2. І. Хомишин Науковий вісник. – 2008 – Вип. 1 «Демократичне врядування»
3. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – 1 40. – Ст. 338.
4. Там само.

Семенишин Микола Олександрович
*начальник Кам'янець-Подільського МВ УМВС
 України в Хмельницькій області, здобувач
 кафедри кримінології та кримінально-
 виконавчого права КНУВС України,
 підполковник міліції*

Поняття вуличної насильницької злочинності і характеристика злочинів, що здійснюються на вулицях

Кримінальне насильство на вулицях міст і інших населених пунктів, що порушує право громадян на особисту недоторканність, набуває в Уральському регіоні сьогодні все більший розмах.

Вулична насильницька злочинність накладає свій відбиток на весь устрій життя великих і малих міст, породжує комплекс чинників, що формують кримінальну зовнішність цих територіальних утворень, що зрештою безпосередньо загрожує безпеці громадян.

У зв'язку з цим питання безпеки і якості життя в міських і сільських районах, вживання заходів по попередженню кримінального насильства на вулицях виступають як основні завдання правоохоронних органів.

Кримінальні посягання на вулицях, незахищене положення жертви злочину, упевненість злочинців в своїй безкарності, серйозні проблеми в правоохороні суспільного – все це привело до того, що насильство на вулицях викликає обґрунтований страх у громадян, вони бояться виходити на вулиці, особливо вечірня пори.

Вивчаючи соціальні явища, що протікають в умовах міського середовища, кримінологи тим самим виявляють причини, що пояснюють скоєння злочинів «в основних сферах суспільного життя, в яких відбувається етичне формування людини і складаються ситуації, під впливом яких здійснюються конкретні вчинки».

У місті існує тісний взаємозв'язок різних сфер суспільного життя, які так чи інакше впливають на стан злочинності в умовах вуличного простору.

Звичайними сьогодні стають ситуації, коли при скоєнні насильницьких злочинів на міських вулицях перехожі прагнуть не втручатися в подію, що відбувається, швидше покинути його або безмовно спостерігають за тим, що відбувається.

Відсутність достатніх соціальних можливостей для нормального задоволення своїх досугових потреб веде до того, що певна частина населення вибирає для себе антигромадські, а деколи і соціально небезпечні способи проведення часу в умовах вуличного простору.

Ці громадяни, особливо молодь, об'єднуючись в соціальні групи, проводять свій вільний час різними способами. Одні безцільно бродять по вулицях в нетверезому стані в компанії собі подібних, інші чинять скандали і бійки в дворах будинків і інших суспільних місцях, треті здійснюють насильницькі дії відносно дітей, підлітків, жінок і т.п. Все це формує у них негативні норми поведінки, навички і традиції злочинного вуличного середовища. «Поганий вплив вулиці» позначається і на формуванні у них певних рис особи, характерних для деякої частини вуличних насильницьких злочинців.

Специфічні сторони вуличного способу життя, як і соціальне середовище, формують різні види діяльності, у тому числі і злочинну діяльність на міських вулицях. У свою чергу соціальне середовище надає свою певну дію на формування способу життя людей.

Це ж середовище може виступати у вигляді більш менш типових криміногенних ситуацій. «Тут важливо встановити, в якій з систем здійснені злочини: у системі, коли людина як суб'єкт злочину залишається під впливом речей, матеріальної дійсності чи ж в системі безпосередніх контактів людини з людиною.»

При цьому соціальна неоднорідність і відмінності в умовах життя і діяльності людей обумовлюються не тільки просторовою організацією поселення, але і його типом, і істотно впливають на криміногенну ситуацію.

Останніми роками спостерігається істотний відтік громадян з сільської місцевості в міста. Це породжує в містах велику анонімність життя, а значить і потенційну можливість здійснення негативно оцінюваних вчинків і злочинів і надає менше шансів бути таким, що притягає до кримінальної відповідальності.

У свою чергу утруднення розшуку злочинців веде до підвищення кримінального професіоналізму, збільшення тяжких і особливо тяжких насильницьких злочинів, у тому числі і здійснюваних на вулицях.

Соціальні деформації, що виникають в різні періоди і характерні для різних міст, володіють своєрідністю і додають «власну особу» злочинності будь-якого міста, оскільки це позначається на стані, структурі і динаміці не тільки злочинності в цілому, але і вуличної насильницької злочинності. Характер, глибина і гострота соціальних і інших суперечностей перехідного періоду, визначають в значній мірі картину, кримінології вуличної насильницької злочинності.

Унікальність і неповторність міста, що визначають його індивідуальність, знаходять прояв в структурі населення, культурних, виховних і профілактичних можливостях, що істотно відрізняються як від іншого міста, так особливо, від сільських населених пунктів.

В межах міського вуличного простору існує велика кількість криміногенних чинників, які по-різному впливають на загальний стан вуличної насильницької злочинності в місті. Разом з цим присутні і різного роду позитивні чинники, які пов'язані з успішною самореалізацією особи в умовах сфери вуличного простору. Правомірна самореалізація особи в системі суспільного життя здатна змінити криміногенну ситуацію в кращу сторону, але зважаючи на недостатню теоретичну розробку питань стимулювання активності громадян, їх антикриміногенний вплив в процесі повсякденної життєдіяльності здійснюється слабо.

Так місто, на відміну від сільської місцевості засноване на диференціації соціальних функцій, тісно зв'язує людей потребою в постійній взаємодії, внаслідок чого на вулицях міст часто встановлюються постійні поверхневі контакти між людьми. В результаті такого спілкування між громадянами деколи виникають конфліктні ситуації. Ці конфлікти, як і кримінальні насильницькі, обумовлені суперечностями інтересів злочинця і жертви. Нерідко такі конфлікти закінчуються злочинним результатом. В ході нашого дослідження було встановлено: чим вище щільність населення на вулицях міста, тим більше зростає вірогідність конфлікту із злочинним результатом.

Разом з тим в місті значно збільшився останнім часом резерв вільного часу, що стає негативною обставиною в тих випадках, коли людей зближує установка на допустимість антигромадської поведінки і задоволення деяких своїх потреб протиправним шляхом.

Велику значущість в умовах міського життя має проблема соціального контролю за особою, особливо для так званих «нових» городян – осіб тих, що недавно переїхали з сільської місцевості і інших населених пунктів в місто, тому контроль за людьми через анонімність міського життя істотно утруднений. Особливо важливий тут саме соціальний контроль, оскільки дана сфера – сфера соціальна.

Як свідчить практичний досвід, за ознакою зі всієї сукупності злочинів, передбачених кримінальним законом, виділяються ті, які, відрізняючись по родовому об'єкту посягання, по зовнішній формі виразу діяння, по характеру і ступені його суспільної небезпеки, по тяжкості наслідків, здійснюються однаковим способом – насильницьким.

З погляду дисертанта, найбільш вірним є розділення всіх видів насильницьких злочинів на власне насильницькі і насильницькі злочини з корисливою метою. У свою чергу до власне насильницьких злочинів автор пропонує відносити умисні вбивства, спричинення шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості, хуліганство, зв'язане з насильством, згвалтування, а до насильницьких злочинів з корисливою метою – розбійні напади, грабежи з насильством.

Таким чином, всі ці злочини займають особливе місце у ряді інших вуличних злочинів, будучи насильницькими посяганнями проти особи. Вони, як наголошується в літературі, складають «серцевину» насильницької злочинності в цілому і вуличної насильницької злочинності особливо, оскільки є найбільш стійкими і значною її частиною. «Фігуруючи в одній і тій же або схожому окресленню в кримінальному законодавстві всіх народів і мало не всіх часів, вони краще характеризують стан і динаміку злочинності, ніж вся решта злочинів, разом узяті».

Семеншин Микола Олександрович
начальник Кам'янець-Подільського МВ УМВС
України в Хмельницькій області, здобувач
кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права КНУВС України,
підполковник міліції

Проблеми нормативно правового регулювання профілактики правопорушень та злочинів

Попередження злочинів сьогодні вперше закріплене на рівні державної кримінальної політики, віднесено до переліку основних завдань КК України та відображено в затвердженій Указом Президента України № 376/2000 від 25 грудня 2000 р. Комплексній програмі профілактики злочинності на 2001–2005 роки [1], а також в Указі Президента України № 175/2004 від 9 лютого 2004 р. «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, що сприяють злочинним проявам і корупції». Пріоритетність цього напрямку в діяльності ОВС визначається в законах України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та ін.

Так, виходячи із зазначеного вище Указу Президента України «Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001–2005 роки» з метою вдосконалення правової бази з питань профілактики злочинності та діяльності відповідних державних органів, відповідно до розділу 2 «Правове забезпечення профілактики злочинності» було передбачено ще у 2001 році спільно з МВС України, Службою безпеки України, Державною податковою адміністрацією України та Міністерством юстиції України розробити проект Закону України «Про профілактику злочинності». Однак, мабуть у зв'язку з відсутністю потреби у даному законодавчому акті у керівників відповідних відомств згаданий проект до цієї пори залишається проектом.

Разом із тим, на цей час склалися суттєві суперечності між рішеннями загальнодержавного масштабу щодо посилення ролі попередження злочинності в загальній системі боротьби з нею і практичною їх реалізацією, зокрема органами внутрішніх справ. Через ці величезні, без перебільшення, потенційні можливості оперативних підрозділів у сфері попередження злочинів залишаються ще не затребуваними, що негативно впливає на загальну оперативну обстановку в країні [2, с. 147–149].

Розв'язання вказаних суперечностей зумовлює об'єктивну потребу в прийнятті відповідних відомчих актів.

Так, про необхідність розробки та введення в першому кварталі 2003 року нових критеріїв оцінки діяльності правоохоронних органів, які б відображали реальні результати службової діяльності та спирались на об'єктивні статистичні показники, було вказано у п. 7